

УДК 821.111

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/71-2-28>**Надія ПАВЛЮК,***orcid.org/0000-0001-7170-5743*

кандидат філологічних наук,

викладач кафедри української та зарубіжної літератур

Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет

імені К.Д. Ушинського»

(Одеса, Україна) *pavlyuknadya@gmail.com***Валерія ШВАЙКА,***orcid.org/0000-0002-8883-9091*

студентка III курсу історико-філологічного факультету

Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет

імені К.Д. Ушинського»

(Одеса, Україна) *valerishvaika4@gmail.com*

НОВЕЛА О. КОБИЛЯНСЬКОЇ «VALSEMELANCOLIQUE»: СПЕЦИФІКА НАРАТИВНИХ МОДЕЛЕЙ

У статті проаналізовано особливості наративних моделей на матеріалі новели «*Valsemelancolique*» О. Кобилянської. У результаті дослідження з'ясовано, що О. Кобилянська була однією з перших українських письменниць, яка розкрила у творах нову тематику філософських ідей того часу, специфіку психологічного життя людини та нові художньо-естетичні засоби вираження думок та почуттів. Доведено, що в контексті раннього українського модернізму оригінальним є наративний простір новели «*Valsemelancolique*», у якій авторка, майстерно поєднуючи прийом дієгезису та міметичної розповіді, відтворює можливий світ кожної героїні твору, детально описує характери, світогляди, внутрішні переживання персонажів. Через наративну репрезентацію головних героїнь, окреслення екзистенційної моделі їхнього життя, домінуючими категоріями якої є життя і смерть, вічність і мить, сенс життя, відчай, самотність, страждання, тривога, страх авторка достовірно відтворює особливості світовідчуття XIX століття, яке виявляється через певні концепти, символи, архетипи та місткі деталі.

З'ясовано, що на наративну модель новели «*Valsemelancolique*» певною мірою впливають жанрово-стильові, композиційні особливості художнього тексту, адже твір побудований на постійних контрастах, перш за все, музичних, його номеносфера та психологізм (внутрішні монологи, що інколи нагадують сповідь, постійний самоаналіз дій персонажів, психологічно вмотивовані портретні характеристики та описи природи) та часопросторові відносини.

Цілісний оповідний наратив новели «*Valsemelancolique*» О. Кобилянської, як сукупність пов'язаних між собою реальних і вигаданих подій, емоцій, переживань, вражень головних героїнь ґрунтується на непримиренному конфлікті особистості, яка прагне максимально втілити свій творчий потенціал з об'єктивною неможливістю його реалізації.

Ключові слова: модернізм, наратив, лімінальний сюжет, гранднаратив, психологізм.

Nadiya PAVLIUK,*orcid.org/0000-0001-7170-5743*

Ph.D. in Philology,

Lecturer at the Department of Ukrainian and World Literatures

South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushinsky

(Odesa, Ukraine) *pavlyuknadya@gmail.com***Valeria SHVAIKA,***orcid.org/0000-0002-8883-9091*

Student of the 3rd year of the Faculty of History and Philology

South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushinsky

(Odesa, Ukraine) *valerishvaika4@gmail.com*

O. KOBLYANSKA'S NOVEL "VALSEMELANCOLIQUE": SPECIFICITY OF NARRATIVE MODELS

The peculiarities of narrative models based on the material of O. Koblyanska's novel «*Valsemelancolique*» is analyzed in the article. As a result of the research, it was found that O. Koblyanska was one of the first Ukrainian writers who

revealed in her works a new theme of philosophical ideas of that time, the specifics of human psychological life and new artistic and aesthetic means of expressing thoughts and feelings. It has been proven that in the context of early Ukrainian modernism, the narrative space of the novel «Valsemelancolique» is original, the author, masterfully combining the technique of diegesis and mimetic narration, recreates the possible world of each heroine of the work, describes in detail the characters, worldviews, and inner experiences of the characters. Through the narrative representation of the main characters, the outline of the existential model of their life, the dominant categories of which are life and death, eternity and the moment, the meaning of life, despair, loneliness, suffering, anxiety, fear, the author faithfully reproduces the features of the worldview of the 19th century, which is revealed through certain concepts, symbols, archetypes and rich details.

It was found that the genre-stylistic, compositional features of the artistic text, its nomenosphere and psychologism (internal monologues that sometimes resemble a confession, constant introspection of the characters' actions, psychologically motivated portrait characteristics and descriptions of nature) and time-space relations influence the narrative model of the novel «Valsemelancolique». In addition, the work is built on constant contrasts, primarily musical.

The integrated narrative of the novel «Valsemelancolique» by O. Kobylanska, as a collection of interconnected real and fictional events, emotions, experiences, impressions of the main characters, is based on the irreconcilable conflict of an individual who strives to realize his creative potential as much as possible with the objective impossibility of its realization.

Key words: modernism, narrative, liminal plot, grandnarrative, psychologism.

Постановка проблеми. Доба модернізму – це період в історії літератури, коли спостерігалася руйнація культурної традиції, злам естетико-філософського світоглядного комплексу. Література модернізму супроводжується зростаючою емоційною та духовною кризою, митці у своїх творах намагаються усвідомити всю складність екзистенції людини, її проблеми та закони, зануритися у внутрішній світ персонажів.

Творчість Ольги Кобилянської в контексті розвитку українського модернізму захоплює не одне покоління шанувальників мистецтва слова. І в цьому не тільки особливість оригінального стилю – багато тем та ідей, що прозвучали у художніх текстах письменниці, не втратили своєї актуальності й донині. Злободенні проблеми життя інтелігенції та селянства, проблеми становища жінок, охорони довкілля відповідають викликам сьогодення.

В українському варіанті раннього модернізму оригінальним є наративний простір новели «Valsemelancolique» О. Кобилянської, в якій сюжетна дія твору розгортається у взаємозв'язку з філософськими та етико-моральними настановами кінця ХІХ – початку ХХ ст.

Поняття наративу досить поширене в літературознавчій науці, але у звичайному побутовому житті вживається не часто. Наратив – це сукупність пов'язаних між собою реальних чи вигаданих подій, фактів або вражень, які складають оповідний текст. А також – процес повідомлення такого тексту (нарація) і метод впорядкування дискурсу. Особа, котра здійснює наратив, називається наратором (Шелковнікова, 2013: 195). У наративі закладене фундаментальне підґрунтя для пояснення багатьох речей у художньому творі, яке намагається донести аудиторії наратор.

Аналіз останніх публікацій. Постать О. Кобилянської завжди була фігуральною у багатьох

дослідженнях, але більшість з них пов'язані з її складною жіночою долею. Прозова спадщина письменниці стала об'єктом дослідження таких науковців, як І. Ахатова, І. Каменська, Л. Горболіс, С. Кирилук, О. Бабишкін, Т. Гундорова, С. Павличко та інші, які неодноразово наголошували, що специфіка доби модернізму спонукала О. Кобилянську шукати нові форми, нові стратегії, саме тому наративні моделі – це головний інструмент вираження її думок. Наратив і наративну модель досліджували Й. Брокмейер, Р. Харре, О. Лосєв. Сутність моделей в аспекті репрезентації та їхнє функціональне навантаження у літературознавчій науці вивчав М. Вартофський. Аналізу наративних моделей присвячена наукова робота В. Балдинюк. Специфіку наративних структур в українській авангардній прозі 20-х років ХХ століття аналізує О. Капленко.

Мета – дослідити наративні моделі у творі «Valsemelancolique» О. Кобилянської.

Виклад основного матеріалу. Музична новела. Саме так хочеться окреслити психологічно глибокий, пройнятий різкими змінами настроїв і неоднозначними характерами героїв твір О. Кобилянської. Жінки, прекрасні жінки, – це рушійна сила розповіді, яка не зовсім вписувалася у тогочасні суспільні рамки, вони не відповідали канонам пересічних людей першої половини ХІХ століття.

У художньому творі О. Кобилянської присутнє поєднання дієгезису і міметичної розповіді, що напряму пов'язано з наративними моделями. Прийом дієгезису допомагає письменниці зобразити можливий світ кожної дівчини, у якому трапляються наративні ситуації та події, детально описуються характери, світогляди, внутрішні переживання Марти, Ганнусі та Софії (Полстуха, 2014: 114). Для аналізованого твору характерний особливий тип організації наративного ряду

подій. Так, в експозиції новели читачів знайомлять з музикою. На перший погляд, – це дивний початок, адже зазвичай письменники описують природу, розповідають історію життя головного героя, але не цього разу. Адже музика – це провідний мотив твору, який червоною ниткою пронизує кожен рядок новели. Навіть юних, таких різних, дівчат можна охарактеризувати певним тактом, ритмом, темпом, тобто мелодією.

Крім того, важливе значення у змістовій організації новели «Valse melancholique» належить, передусім, заголовку, який становить ключове слово і ключовий образ, акумулює ідею, тему та зміст твору. Саме тому варто підкреслити взаємодію заголовка як номінативної одиниці художнього тексту та власне тексту з наративної позиції. Сміслові навантаження назви новели полягає в тому, що музика у творі – це простір та суб'єкт художнього світу автора. В аналізованому тексті письменниці заголовки стає тлом наративної моделі. У його змісті закладено екзистенційно-психологічну наповненість твору.

На відміну від реалістів, яких цікавили проблеми історичного, соціального, економічного характеру та події зовнішнього світу, письменники модерністичного напрямку на перший план ставили проблеми внутрішні, проблеми людської психіки. Таким чином, душа, емоції, реакції на зовнішній світ були осередком найбільшої уваги. Саме тому найважливішим завданням письменників було розкриття великого, незнаного світу душі, зображення його у людей різного соціального походження, світогляду та характеру (Коляструк, 2007: 182).

Жіночі характери, що протистоять оточуючому їх світові з його нищою «мораллю», завжди були об'єктом уваги О. Кобилянської. Поряд з витонченими, гордими і незалежними, проте трагічно беззахисними перед суворою буденною дійсністю жінками, у творчості письменниці постають жінки твердої волювої вдачі, духовно і фізично сильні, здатні змагатися за своє майбутнє, відстоювати свої погляди і переконання (Починок, 2005: 65).

У творах відомої української письменниці часто використовуються наративні моделі для розкриття психології персонажів та висвітлення соціокультурних аспектів їхнього життя. О. Кобилянська майстерно поєднує елементи реалізму та символізму, створюючи складні та багатошарові лімінальні сюжети. Такий сюжет напряму пов'язаний зі зміною соціального статусу героїв, їхніх моральних норм і цінностей, самопізнання та ідентичності.

Характерними компонентами художніх творів письменниці є психологізм, символізм, нара-

тивізм. Авторка активно використовує внутрішній світ персонажів, детально розкриваючи їхні емоції, думки та психологічні стани. Це дозволяє читачеві краще розуміти мотивацію дій героїв та їхні внутрішні конфлікти. Символізмом пронизані антуражні сцени, матеріальні речі, абстрактні уявлення для передачі складних ідей та атмосфери. Твори мають чітку наративну структуру зі вступом, конфліктом, розвитком подій та розв'язанням. Ці елементи допомагають О. Кобилянській створити глибокий та емоційно насичений твір, написаний у витонченому стилі та образною мовою.

Крихітними, але впевненими помахами чорного пера О. Кобилянська відкривала завісу сюжетної лінії аналізованої новели, яка відбивалася у способі представлення історії, – наративному темпі викладу подій. Спочатку письменниця знайомить читача лише з двома героїнями. Наративний тип героїні Марти наближений до звичайних людей, які не прагнуть чогось більшого, окрім спокійного життя, як зазначено у творі: «Я прилагоджувалась до Мартухи, бо хотіла бути учителькою. Вчилася музики, і язиків, і прерізних робіт ручних» (Кобилянська, 2021: 4).

Дотичною до образу цієї дівчини є лімінальність її життєвої лінії. Марти набагато ближчими є традиційні цінності: господарювання, духовний розвиток, турбота про дітей та чоловіка... Вона була типовою «первісною жінкою», ще від часів Каїна та Авеля, яка хотіла подарувати свою невтрачену любов та тепло людям.

Майбутня учителька Марта, духовним прототипом якої, як можна вважати з листа О. Кобилянської до О. Маковея від 6 травня 1898 р., стала близька подруга письменниці Ольга Устианович, – добра і любляча товаришка. Щоправда, образ Марти позбавлений тієї високої туги за нездійсненим, непогамовною «жаги за красою», якою живуть її подруги – артистичні натури. Її щастя просте і звичайне (Починок, 2005: 64).

Її протилежним візаві була сусідка Ганнуся, типаж панянки характеризується вибагливістю, жагою до небуденного високого і прекрасного, вона повністю відповідає значенню «Артистка», адже саме так її називають товаришки протягом твору: «Ясна, майже попеляста блондинка, з правильними рисами і дуже живими блискучими очима...», «Образ, над яким працювала невсипуче з розгорілими щоками, яким була перейнята до глибини душі, була велика копія образу Корреджо «Віроломна». Малювала в переконанні і гордій вірі, що він удасться їй. Мабуть, то й розпалювало її талант і довело, що добилася цілі...» (Кобилянська, 2021: 10).

Наративні моделі виступають засобами пізнання художнього відтворення світу автором, вони дозволяють зрозуміти оповідні стратегії та способи вираження модерного світогляду митців. Важливим також є те, що завдяки цим моделям можна зрозуміти, які ж відношення існують між наратором і героями, автором і читачем.

Так, головні героїні твору «Valsemelancolique» – Марта, Ганнуся і Софія – відзначаються, перш за все, різноманітністю свого внутрішнього світу. Марта – це втілення стійкості та витримки. Вона є своєрідним символом незламності у важкі часи. Ганнуся – цілковита мрійниця, романтична натура. Внутрішній світ Ганнусі насичений почуттями, фантазіями та бажаннями. Софія – загадка, яка прикрита вуаллю, має практичний та розсудливий внутрішній світ, можливо, вона є образом реалістичної та розумної жінки тих часів. Не є таємницею, що саме ця героїня є носієм феміністичного підтексту, який О. Кобилянська намагалася маскувати. Трагічна доля дівчини висвітлює проблеми жіночого досвіду, ролі жінок у суспільстві та їхні права.

Таким чином, різниця в характерах героїнь дає можливість авторці створити складний, багатогранний світ, де різні дівчата, доповнюючи одна одну, одночасно відображають різні аспекти жіночого досвіду та особистості.

Беззаперечно, значну роль відіграє особисте сприймання читачем ситуацій, які відбуваються у творі. Індивідуальні особливості засвоєння інформації можуть вносити свої корективи у реальний задум автора. Саме тому переважну кількість людей розчулює доля героїнь, у той момент як іншу частину аудиторії – залишає байдужими.

Також на дійсну картину сюжетних канонів впливає час опрацювання інформації. Ті люди, які дійсно довго обмірковують прочитане можуть знайти між рядків певні послання, які залишає автор. Це також своєрідні нарративні міжрядкові сенси (підтекст). Якщо їх загубити, то значної різниці в розумінні розвитку подій не буде. Але якщо їх помітити, то глибинність твору відчуватиметься дужче.

Комунікативне ціле сюжетної парадигми формується на фабульних подіях, сюжетних висловлюваннях і, звісно ж, нарративах. Кожен аспект – це окремий відтінок, який забарвлює змістову картину в потрібні кольори. Завдяки вдалому поєднанню всіх чинників художній твір можна вважати довершеним у смислово-аспекті. Важливо зрозуміти, що літературознавчі прийоми – своєрідний індикатор. Певний набір цих прийомів можна вважати кодом твору та автора. Зовсім однакових творів немає, між собою їх вирізняє багато нюансів.

В основі будь-якого написаного доробку існує центр домінуючих нарративних мотивів, які характеризують індивідуальні риси автора. Якщо розглядати таке ядро у «Valsemelancolique» О. Кобилянської, то можна простежити особливості характеру самої авторки, які вона не намагається приховати. Адже вона – реальний свідок подій того часу. Ми переконані, що більшість нарративних ситуацій можуть бути взяті з її життя або ж із життя її знайомих.

Три типи різних жінок, які зображені у творі, – це, на нашу думку, відтворення внутрішнього дисонансу письменниці. Узагальнюючим і, можна сказати, центральним образом, на який варто звернути увагу, є Софія. Ця дівчина – таке собі поєднання спокою і рівноваги Марти, прагнення до розвитку і самостійності Ганнусі. «Золота середина», в пошуках якої постійно знаходилася О. Кобилянська. Вона, неначе богиня Феміда, справедливо врівноважувала характери сусідок.

Всі події, які відбуваються з Мартою, неначе Еверест, тобто є найвищими точками розвитку подальшого сюжету. Наративні ситуації, які майстерно зобразила О. Кобилянська, вдало підкреслюють позитивні сторони героїні й ненароком викривають негативні аспекти. Її життя напружене, воно затамовує подих у читачів, змушує зупинитися на мить і проаналізувати власний життєвий потік. Задум авторки, напевно, полягав у спонуканні читача до дії, щоб пробудилося те саме непереборне прагнення змінювати свої життя, життя країни, можливо, життя цілого світу.

У новелі О. Кобилянської гармонійно переплелася суспільне й особисте, вічні проблеми любові й страждання, добра і зла. Трагічною є також і основна подія в сюжеті, у трагічних ситуаціях перебувають героїні твору, світогляд яких теж позначений ознаками трагізму: вони очікують найгіршого, тяжкі переживання, є основою їхнього життя.

Новела побудована на постійних контрастах, перш за все, музичних. Наративну модель психологізму авторка окреслює музичним твором, у якому різко, без жалю, змінюються мотиви. Непримушений легкий початок, дзеркальні статкато та ніжні легато меланхолійного вальсу змушують читача поринути у безтурботність, сповна насолодитися музикою. Але твір обривається. Безжальний мінор починає різати вухо, веселий настрій змінюють важкі роздуми: «Чому все змінилося? Який мотив цього?» (Кобилянська, 2021: 17).

Крім того, новелу «Valsemelancolique» визначає домінування глибокого психологізму. У зв'язку з

цим дослідниця С. Павличко назвала Ольгу Кобилянську «...першим психологом в українській прозі», письменницею, що започаткувала новий етап її розвитку (Павличко, 1999: 68). Авторка використовує різноманітні засоби та прийоми для розкриття психології героїв: внутрішні монологи, що інколи нагадують сповідь, постійний самоаналіз дій персонажів, психологічно вмотивовані портретні характеристики та описи природи. Зазначені засоби психологізу допомагають авторці розкрити головну проблему, яка супроводжує трьох героїнь усе їхнє життя. Нереальна сила волі змушує їх боротися до останнього: боротьба за спокійне існування Мартухи, визнання Ганнусі, а згодом – і за життя Софії. О. Кобилянська прагнула не лише показати всю складність жіночого існування тих часів, але й хотіла бути почутою читачами. Розкриваючи долі трьох сусідок, вона намагалася охопити всю палітру їхніх переживань, як своїх власних.

Представлення Софії відбувається завдяки наративній ситуації: через повідомлення служниці, яка передає свої враження від зустрічі. Акцентуація уваги читача загострюється на художніх деталях із вбрання дівчини – це і гудзик від пальта, що тримається на одній нитці; покусані рукавички... Але насправді вражає класичний античний типаж героїні. Її надзвичайна зовнішня стримана краса справжньої панянки вдало гармонізує з багатим внутрішнім світом і, звичайно ж, неземним талантом створювати музику.

Позитивний паноптикум настроїв перекреслюється звісткою про хворобу матері Софії. Почуття неминучої трагедії починає буквально висіти в повітрі. Кожна з дівчат майже на фізичному рівні відчуває погані новини, які скоро відвідають їхній дім. Протягом цього епізоду з твору формується кульмінаційне визначення наративної моделі як системи принципів конституювання тексту О. Кобилянської на глибинному рівні його створення. Через спектр напружених переживань читач може вибудувати власний ланцюжок подій, які можуть статися з головними героїнями. Ця інтрига: «Чи відбудеться щось негативне з дівчатами? Якщо так, то що це буде за подія?», – не дає втратити ментальний зв'язок наратора з читачем.

Важливою ознакою є те, що авторка обмежує використання мімезису, адже такий прийом може доповнити художній твір вигадкою, а це було б недоречним у концепції «Valsemelancolique». О. Кобилянська намагається уникати награних емоцій чи зображень дійсності. Наприклад, щоб бути щирою перед читачами, всі справжні емоції авторка заклала в типажах героїнь. Тобто,

під час аналізу музичної новели спостерігаємо, що Ганнуся по своїй натурі непосидюча, вибухова, ексцентрична, тому ці та інші подібні риси, яскраво проявляються у наративних ситуаціях не награно, а природно.

Насправді дуже важливо вибудувати довіру з читачами. О. Кобилянська робила це не через свої нагороди, авторитет, а через героїв зі своїх творів, їхні вчинки. Цей шлях правильний, адже саме через творчість людини можна пізнати її справжній внутрішній світ.

Якщо розглядати лише окрему складову мімезису – мітос, тобто співвідношення дії до характеру, то можна помітити закономірність: кожен вчинок відповідає особливостям темпераменту головних героїнь. Марта свої любовні переживання виражала гіркими слізьми, роздумами, самоаналізом. Ганнуся завжди шалено реагувала на кожну подію в її житті. Вона гучно раділа щастю, яке відбувалося з нею, і гаряче обурювалася, коли її щось не влаштовувало. Натомість Софія виражала все через музичну дію. Завдяки своєму таланту вона могла вивільнити всі переживання назовні за допомогою чорно-білих клавіш фортепіано. Дівчина невпинно перебирала акорди, поки не наставав її особистий душевний спокій.

Сукупність пов'язаних між собою реальних і вигаданих, які могли б статися, подій, вражень дівчат, вияв емоцій, опис зовнішнього вигляду панянок, музичних творів, атмосфери в кімнаті – це все складає цілісний оповідний текст «Valsemelancolique». Через наративну репрезентацію головних героїнь авторка майстерно організовує людський досвід життя XIX століття.

Варто зауважити, що ідейно-емоційна зображальність новели «Valsemelancolique» – трагічна, що відповідає ознакам модернізму. Суть трагічного – в непримиренному конфлікті особистості, яка прагне максимально втілити свій творчий потенціал з об'єктивною неможливістю його реалізації. Героїням твору властивий певний індивідуалізм та прагнення свободи, але вони завжди підпорядковані вищому закону милосердя і любові до ближнього.

У зв'язку з цим у творі можна виокремити гранднاراتив, інакше кажучи «домінантну розповідь» про Софію. Дівчина мала мрії: навчатися музики в університеті; бути коханою, а не лише кохати; занотувати свій меланхолійний вальс на папері; щасливо жити... Трагічний кінець її долі був останнім акордом у її дівочих сподіваннях. Потрясіння, які вона пережила, не дали героїні змогу втілити мрії в реальність. Вона так і залишилася вічно доброю і талановитою «Музикою» для своїх колежанок.

Імпліцитна нараторка – саме такою була О. Кобилянська. Вона через рядки твору відображала власну позицію сильної жінки, яка все ж має слабкі місця. Насправді, вразливі місця були у кожної дівчини: у Ганнусі – це прагнення до повної незалежності та визнання; у Мартухи – це ревність до професора через німочку, яку він відвідував; у Софії – нероздільне кохання, яке поглинало її енергію з середини, а також брак коштів, які вона хотіла витратити на навчання. Ці дівчата доповнювали один одного, збалансовували і довершували, неначе скульптори доліплювали своїй сусідці те, що не було б зайвим.

Висновки. Новела О. Кобилянської «Valsemelancolique» є сповіддю жінок тогочасного суспільства. Авторка намагалася через завісу буденних епізодів зобразити неординарні проблеми, які спіткали дівчат на початку ХІХ століття. На нарративну модель твору певною мірою впливають жанрово-стильові, композиційні особливості художнього тексту, його номеносфера, психологізм та часопросторові відносини.

Наративні моделі новели О. Кобилянської ґрунтуються на поєднанні дієгезису і міметичної розповіді зі складним та багат шаровим лімінальним сюжетом. Завдяки цьому читач може глибше поринути у світ почуттів і переживань різнотипних жінок того часу, адже проявом екзистенції в новелі є розкриття авторкою різноманітних станів головних героїні та їхніх стосунків зі світом, що виявляється через певні концепти, символи, архетипи та місткі деталі. Міцний комунікативний

зв'язок, який вибудувала письменниця, допомагає сповна зрозуміти мотиви нарративних моделей аналізованого твору.

Завдяки нарративізму О. Кобилянська буде логічну та хронологічну структуру, яка дозволяє читачеві легше сприймати історію та розуміти глибину її змісту. Перехід від актуального хронотопу до часового пласту минулого здійснюється письменницею в окремих епізодах, для того, щоб заглибитися у внутрішній стан персонажів, а також, щоб читач більше дізнався про їхні життєві історії.

Психологічна насиченість наративу твору пов'язана із виокремленням екзистенційних категорій смутку, страху, смерті, самотності, туги тощо, що допомагає реалістично зобразити героїнь. Наративізм є важливим інструментом для передачі сенсу в художньому творі, тому авторка ефективно структурувала історії дівчат та виразила глибокі ідеї через їхні конкретні життєві оповіді. Концептуальне ціле сюжетної парадигми новели становить головна героїня Софія, домінуюча розповідь про яку становить гранднарратив твору «Valsemelancolique». Завдяки вдалому поєднанню особистісних характеристик персонажа О. Кобилянська намагається створити правдоподібний образ жінки складного часу.

Перспективу подальшого дослідження становить детальне вивчення специфіки наративу в контексті аналізу засобів психологічного аналізу, функціонального навантаження мікрообразів, інтер'єрів та пейзажів у прозі О. Кобилянської.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кобилянська О. Меланхолійний вальс. Київ : Богдан, 2021. 208 с.
2. Колястрок О. Предмет історії повсякденності: історіографічний огляд його становлення у зарубіжній та вітчизняній історичній науці. *Український історичний журнал*. 2007. №1. С. 174–184.
3. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. Київ: Либідь, 1999. 447 с.
4. Полетуха І. Мімезис та дієгезис у структурі художнього тексту (на матеріалі «Природного роману» Г. Господинова). *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2014. № 19. С. 113–118.
5. Починок Л. І. Ольга Кобилянська. Знайома постать у новому ракурсі. Кам'янець-Подільський, 2005. 192 с.
6. Шелковнікова З. Б. Наративний поворот в лінгвістиці. Київ: Лінгвістика, 2013. 200 с.

REFERENCES

1. Kobylianska O. (2021) Melankholiinyi vals [Melancholy waltz]. Kyiv : Bohdan, 208 p. [in Ukrainian].
2. Koliastruk O. (2007) Predmet istorii povsiakdennosti [The subject of the history of everyday life]. *Ukrainian historical journal*. №1. Pp. 174–184. [in Ukrainian].
3. Pavlychko S. (1999) Dyskurs modernizmu v ukrainskii literature [Discourse of modernism in Ukrainian literature]. Kyiv, 447 p. [in Ukrainian].
4. Polietukha I. (2014) Mimezys ta diehezys u strukturi khudozhnoho tekstu (na materialy «Pryrodnoho romanu» H. Hospodynova) [Mimesis and diegesis in the structure of an artistic text (based on the material of H. Gospodinov's «Natural Novel»)]. *Scientific Bulletin of Lesya Ukrainka East European National University*. № 19. Pp. 113–118. [in Ukrainian].
5. Pochynok L. I. (2005) Olha Kobylianska. Znaioma postat u novomu rakursi [A familiar figure in a new perspective]. Kamianets-Podilskyi, 192 p. [in Ukrainian].
6. Shelkovnikova Z. B. (2013) Naratyvnyi povorot v lnhvistytsi [Narrative turn in linguistics]. Kyiv: Lnhvistyka, 200 p. [in Ukrainian].